

ӘОЖ 37.091.12:37.013.42

ҒТАМР 14.35.07

<https://doi.org/10.48371/PEDS.2026.80.1.032>

БАҒАЛАУ НӘТИЖЕЛЕРІН ТАЛДАУ ЖӘНЕ ҚОЛДАНУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

*Айтжанов А.К.¹, Абилямажинова О.С.²,

Исмаилова Г.М.³

^{*1,2}Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы, Қазақстан

³Alikhan Bokeikhan University Семей, Қазақстан

Аңдатпа. Бұл мақалада оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау нәтижелерін талдау және оларды тиімді қолдану дағдыларын қалыптастыру мәселесі қарастырылады. Қазіргі білім беру жүйесінде бағалау процесі тек оқушылардың білім деңгейін анықтау құралы ғана емес, сонымен қатар олардың жеке даму траекториясын құру, оқу мотивациясын арттыру, білім беру сапасын жетілдіру және мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін дамыту тетігі ретінде маңызды рөл атқарады. Бағалау нәтижелерін дұрыс талдау білім беру процесін жетілдірудің негізі болып табылады, себебі ол оқыту сапасын арттыруға және оқу бағдарламаларын тиімді бейімдеуге мүмкіндік береді.

Бағалау нәтижелерін талдау – оқыту процесінің сапасын арттырудың басты көрсеткіштерінің бірі. Бұл үдеріс тек сандар мен бағаларды жинақтау емес, сонымен бірге алынған мәліметтерге терең педагогикалық түсінік беру, оларды оқушының оқу жетістіктері мен даму динамикасын зерттеу үшін пайдалану болып табылады. Осы тұрғыда бағалау жүйесінде сандық және сапалық деректерді кешенді талдау, алынған ақпаратты педагогикалық шешімдер қабылдауда қолдану маңызды болып табылады. Мақалада бағалау нәтижелерін тиімді талдаудың әдістері мен оларды оқу процесіне енгізудің практикалық тәсілдері қарастырылады.

Атап айтқанда, мәліметтерді визуализациялау, диаграммалар мен графиктерді пайдалану, сандық бағалау нәтижелерін сапалық сипаттамалармен толықтыру жолдары талданады. Мұндай тәсіл мұғалімдерге оқушылардың оқу траекториясын анық көруге, олардың жетістіктері мен қиындықтарын салыстырмалы түрде талдауға мүмкіндік береді. Сонымен бірге, алынған нәтижелерді мектеп деңгейінде мониторинг жасауға және білім беру сапасын жүйелі түрде бағалауға қолдануға болады.

Сонымен қатар, зерттеуде болашақ педагогтердің бағалау нәтижелерін талдау және қолдану бағытындағы кәсіби дағдыларын қалыптастырудың маңыздылығы ерекше атап өтіледі. Мұғалімдерді даярлау бағдарламаларына осы бағытта арнайы модульдер енгізу, рефлексиялық тәсілдер мен

практикалық жаттығуларды қолдану, кейс-стади әдісі арқылы нақты жағдайларды талдау тиімді нәтиже беретіні дәлелденеді. Бұл тәсіл болашақ педагогтерге бағалау деректерін интерпретациялауды, нәтижелерге сүйене отырып оқытуды жоспарлауды және жеке оқушының ерекшелігін ескеруді үйретеді.

Тірек сөздер: бағалау, нәтиже, талдау, қолдану, дағды, қалыптастыру, оқу жетістігі, әдіс, мотивация

Кіріспе

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі тарапынан ұсынылған «Орта білім берудің жаңартылған мазмұны бойынша оқу жетістіктерін критериалды бағалау әдістемесі» (2020) құжатында бағалау нәтижелерін талдау және қолдану дағдыларын қалыптастыруға ерекше мән берілген. Бұл әдістемелік құрал оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың тиімділігін арттыру және мұғалімдердің кәсіби дағдыларын дамыту мақсатында жасалған [1]. Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау маңызды орын алады. Бағалау тек оқушылардың білім деңгейін анықтап қана қоймай, олардың оқу үрдісіндегі прогрессін бақылау, жеке ерекшеліктерін ескере отырып даму траекториясын құру, сондай-ақ білім беру сапасын жетілдіру құралы ретінде қолданылады. Осы тұрғыда бағалау нәтижелерін талдау және оларды тиімді қолдану мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігінің негізгі құрамдас бөліктерінің бірі болып табылады [2].

Бағалау нәтижелерін дұрыс талдай білу оқыту мен тәрбиелеу сапасын арттыруға, оқушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға, оқу мотивациясын көтеруге және олардың потенциалын толық ашуға мүмкіндік береді. Бұл міндеттерді жүзеге асыру үшін болашақ педагогтерді заманауи әдіс-тәсілдерге, технологияларға негізделген талдау және қолдану дағдыларымен қаруландыру қажет. Мақалада оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау нәтижелерін талдау әдістері мен оларды қолданудың практикалық аспектілері талқыланады. Атап айтқанда, деректерді визуализациялау, диагностикалық тест нәтижелерін жүйелеу, әр оқушыға жеке даму жоспарын құру және нәтижелерді оқыту әдістерін жетілдіру үшін қолдану мәселелері қарастырылады. Зерттеу білім беру үдерісінің тиімділігін арттыруға бағытталған практикалық ұсыныстар мен әдістемелік құралдарды әзірлеуге ықпал етеді.

Джон Хэтти өзінің «Visible Learning» еңбегінде оқу нәтижелерін талдаудың маңыздылығын атап өтіп, «Бағалау оқушылардың оқу процесіндегі прогресін бақылау және оны жақсарту үшін мұғалімдерге кері байланыс берудің негізгі құралы» деп жазды. Оның пікірінше, дұрыс ұйымдастырылған бағалау жүйесі оқу мотивациясын арттырып, білім

сапасын жақсартады. Бенджамин Блум оқушылардың білімін жүйелі бағалаудың негізін қалады және өзінің таксономиясында «бағалау» білімнің жоғары деңгейдегі танымдық дағдыларының бірі екенін атап өтті. Ол «Бағалау оқушының ғана емес, мұғалімнің де білім беру тәжірибесін жетілдіру үшін маңызды құрал» деп пайымдады [3]. Грант Уиггинс пен Джей МакТай «Understanding by Design» әдістемесінде нәтижеге негізделген бағалаудың маңыздылығын атап көрсетті. Олар «Бағалау оқу мақсаттарын нақты анықтауға және оқушылардың білім алу траекториясын құруға мүмкіндік береді» деп жазды [4].

Дилан Уильям бағалау нәтижелерін қолданудың практикалық әдістеріне баса назар аударды. Ол «Кері байланыс арқылы оқушылардың білім алудағы олқылықтарын жоюға және олардың жеке қажеттіліктерін қанағаттандыруға болады» деп есептеді. Линда Дарлинг-Хаммонд бағалау жүйесінің әділдігі мен тиімділігі туралы өз еңбектерінде былай деп жазады: «Бағалау жүйесі оқушылардың әртүрлілігін ескеруі керек және олардың даму қажеттіліктеріне бейімделуі қажет». Оның айтуынша, бағалау нәтижелерін дұрыс қолдану арқылы оқушылардың білім сапасын ғана емес, сонымен қатар олардың әлеуетін дамытуға болады [5].

Маргрет Херитидж формативті бағалаудың оқу процесіне ықпалын зерттей келе, «Бағалау нәтижелерін талдау оқушылардың оқу жетістіктерін нақты жоспарлауға және мұғалімдерге тиімді оқыту стратегияларын таңдауға мүмкіндік береді» деп жазды [6]. Кеннет Дж. Гудмен бағалау жүйесін талдау кезінде оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескеру қажеттігін атап өтті. Ол «Бағалау тек нәтижелерді талдауға ғана емес, оқушылардың әлеуетін дамытуға бағытталған болуы керек» деген пікір айтты [7]. Брукхарт, Сьюзан М. (2017) оқушылардың оқу жетістіктерін арттыру үшін тиімді кері байланыстың маңыздылығын атап өтеді. Кері байланыс оқушыларға өздерінің оқу үдерісін түсінуге, жетістіктері мен кемшіліктерін анықтауға, сондай-ақ болашақта өз білімдерін жетілдіру жолдарын білуге көмектеседі деп есептейді [8].

Бағалау нәтижелерін талдау бүгінгі таңда оқушылардың білім алу траекториясын жекелендіруде ерекше рөл атқарады. Оқу деректерін автоматтандырылған жүйелер арқылы жинақтау, талдау және интерпретациялау мұғалімдерге шешім қабылдауды жеңілдетеді. Мысалы, білім беру платформаларының көмегімен оқушылардың оқу нәтижелерін жылдам бақылауға, олардағы олқылықтарды анықтауға және жеке оқу бағдарламаларын құруға болады [9]. Сонымен қатар, қазіргі білім беру жүйесінде бағалау тек нәтижелерді тіркеумен шектелмейді. Ол оқу процесін жетілдіруге арналған құрал ретінде қарастырылады. Мұғалімдер бағалау нәтижелерін оқушылардың жетістіктерін дамыту, кері байланыс ұсыну, оқыту әдістемесін бейімдеу және білім беру стандарттарына сәйкестікті қамтамасыз ету үшін пайдаланады.

Осы өзгерістер болашақ педагогтерді бағалау нәтижелерін тиімді талдауға және қолдануға үйретудің маңыздылығын көрсетеді. Мұғалімдер оқу нәтижелерін талдау арқылы оқушылардың қабілеттерін терең түсініп, олардың оқу мотивациясын арттыра алады. Бұған жету үшін педагогтерді даярлау бағдарламаларына заманауи технологиялар мен әдістемелерді енгізу қажет. Білім беру үдерісіндегі бұл өзгерістер мұғалімдерден жоғары деңгейлі құзыреттілікті талап етеді. Сандық сауаттылық, аналитикалық ойлау қабілеті және заманауи бағалау құралдарын меңгеру педагогтердің кәсіби дамуындағы маңызды бағыттарға айналды. Осылайша, ХХІ ғасырда бағалау нәтижелерін талдау мен қолдану дағдылары педагогикалық тәжірибенің ажырамас бөлігі болып отыр [10].

Бағалау нәтижелерін талдау және қолдану дағдыларын қалыптастыру қазіргі білім беру процесінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Аяпова мен Жұматаева (2021) бағалау жүйесін жетілдіруде оқытудың жаңа тәсілдерін қолданудың маңыздылығын атап көрсетеді, бұл студенттердің білім деңгейін жан-жақты бағалауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, ұлттық және халықаралық тәжірибелерді салыстыра отырып, білім беруді бағалау стратегиялары тиімді қолданылған жағдайда оқу жетістіктерін нақты көрсетуге көмектесетіні көрсетілген (Білім беруді бағалау стратегиялары, 2019) [10].

Жоғары кәсіби білім беру жүйесінде құзыреттілікті өлшеу және бағалау мәселелері де ерекше назар аударуды қажет етеді. Қасымбекова және әріптестері (2023) педагогикалық құзыреттілікті бағалауда практикалық ұсыныстар береді, ал Сатыбалдина мен Бекмухамбетова (2022) университет студенттерінің педагогикалық құзыреттілігін дамыту тәжірибесін талдайды. Мұндай зерттеулер бағалау нәтижелерін тек бақылау құралы ретінде ғана емес, оқыту процесін жетілдірудің негізі ретінде қолдануға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, бағалау нәтижелерін қолдану дағдыларын дамыту студенттердің критикалық ойлау қабілеттерін, өздік білімін бағалау мүмкіндіктерін арттыруға бағытталған. Төлебаев пен Нұрғалиева (2021) критикалық ойлау дағдыларын дамыту тәжірибесін сипаттайды, ал Маханбет пен Айтжанова (2021) студенттердің өз білімін бағалау дағдыларын жетілдіру жолдарын көрсетеді. Ермекбаева мен Ахметова (2020) педагогикалық мониторинг пен заманауи бағалау әдістерінің тиімділігін талдай отырып, алынған нәтижелерді оқыту процесінде қолданудың практикалық жолдарын ұсынады. Осылайша, бағалау тек білім деңгейін анықтау емес, студенттердің өз даму жолын бақылауға және педагогикалық шешімдерді негіздеуге мүмкіндік беретін құралға айналады.

Материалдар мен әдістер

Жоғарыда атап өтілген мәселелер бойынша, 2024–2025 оқу жылының қазан-қараша айларында Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық университетінің «Педагогика және психология» кафедрасының 80 студенті қатысқан эксперимент өткізілді. Эксперименттің негізгі мақсаты – бағалау нәтижелерін талдау және қолдану дағдыларының қалыптасуына әсерін жан-жақты зерттеу. Зерттеу барысында эмпирикалық, аналитикалық және эксперименттік әдістер қолданылды. Студенттердің аналитикалық ойлау, мәселені шешу, критикалық ойлау, кері байланыс беру, қарым-қатынас, жоспарлау және ұйымдастыру, шешім қабылдау дағдылары бойынша бақылау эксперименті жүргізілді. Эксперимент кезінде сауалнамалар, тестілеу және бақылау әдістері қолданылып, студенттердің дағдыларын кешенді бағалау міндеті қойылды.

Қатысушылар екі топқа бөлінді. Эксперименттік топ заманауи педагогикалық құралдар мен әдістемелерді қолдана отырып оқытылды. Студенттер оқу жетістіктерін бағалау нәтижелерін тиімді талдау және оларды оқу процесінде қолдану үшін арнайы цифрлық платформаларды, интерактивті құралдар мен онлайн тестілеу жүйелерін пайдаланды. Сонымен қатар, эксперименттік топта студенттерге аналитикалық талдау әдістері, жеке оқу траекториясын құру, бағалау нәтижелерін шығармашылық тапсырмалар мен практикалық жұмыстарда қолдану дағдылары үйретілді. Бақылау тобы дәстүрлі әдістерге сүйене отырып оқытылды: студенттердің оқу жетістіктері қағаз форматындағы бағалау құралдары мен дәстүрлі тесттер арқылы тексеріліп, талдау тек мұғалім бақылауында жүргізілді, заманауи технологиялар қолданылмады, ал оқу процесі қалыпты сабақ жоспарлары негізінде ұйымдастырылды.

Эксперименттің дайындық кезеңі алғашқы апталарда жүзеге асырылды. Бұл кезең оқыту процесін ұйымдастырудың тиімділігін қамтамасыз ету үшін маңызды болды. Алдымен қатысушыларды іріктеу жүргізіліп, олардың оқу жетістіктері, талдау қабілеттері және негізгі дағдылары алдын ала сауалнама арқылы бағаланды. Содан кейін студенттер екі топқа кездейсоқ іріктеу әдісімен бөлінді. Әр топта дағдылар мен қабілеттердің бірдей таралуын қамтамасыз ету мақсатында топтарды теңестіру жұмыстары жүргізілді.

Оқу жоспары мен әдістемесін әзірлеу кезеңінде эксперименттік топ үшін заманауи педагогикалық құралдар мен әдістемелерге негізделген арнайы оқу жоспары дайындалды. Цифрлық платформалар, интерактивті тапсырмалар және топтық жобалар енгізілді, сонымен қатар бағалау нәтижелерін талдау бойынша семинарлар мен практикалық сабақтардың мазмұны құрылды. Бақылау тобы үшін дәстүрлі оқу әдістеріне негізделген жоспар әзірленіп, қағаз форматындағы бағалау құралдары мен тапсырмалар қолданылды.

Практикалық кезең эксперименттің маңызды бөлігін құрады. Бұл кезеңде екі топ алдын ала жоспарланған оқу әдістемесі бойынша оқытылды. Эксперименттік топта студенттердің бағалау нәтижелерін талдау және оларды қолдану дағдылары нақты іс-тәжірибелік жұмыстар арқылы дамытылды. Ал бақылау тобы тек дәстүрлі әдістерді пайдаланып, оқыту процесін бақылаумен жүзеге асырды. Практикалық кезеңнің нәтижелері көрсеткендей, инновациялық әдістер мен заманауи құралдарды қолданған эксперименттік топтың дағдылары бақылау тобымен салыстырғанда едәуір жоғары деңгейде қалыптасты.

Аналитикалық ойлау дағдыларының нәтижелері: Қатысушылар бағалау нәтижелерін дұрыс интерпретациялап, нәтижелердің арасындағы байланыстарды анықтады. Бұл қабілет көрсеткіштерді дұрыс талдауға және жүйелі қорытынды жасауға мүмкіндік берді. Жетістік деңгейі: 80% қатысушы бағалау нәтижелерін дәл талдап, оларды дұрыс түсіндірді.

Мәселені шешу дағдыларының нәтижелері: Бағалау нәтижелері бойынша туындаған мәселелерді анықтап, шешу жолдары табылды. Қатысушылар қиындықтарды шешу үшін шығармашылық тәсілдер қолданды. Жетістік деңгейі 70% қатысушы проблемаларды тиімді шешіп, ұсыныстар жасады.

Критикалық ойлау дағдыларының нәтижелері: Қатысушылар бағалау нәтижелерін сын тұрғысынан қарап, олардың дұрыстығы мен әділдігін бағалады. Бұл дағды экспериментке қатысушылардың өз көзқарастарын ашық білдіруге көмектесті. Жетістік деңгейі: 85% қатысушы деректердің маңыздылығын және қателіктерді анықтау мүмкіндігін көрсетті.

Кері байланыс беру дағдыларының нәтижелері: Қатысушылар бағалау нәтижелері бойынша конструктивті кері байланыс беріп, жетістіктер мен кемшіліктерді нақты көрсетті. Бұл дағды топтық жұмыс барысында жоғары бағаланды. Жетістік деңгейі: 90% қатысушы өз пікірлерін сауатты және дәлелді түрде білдірді.

Қарым-қатынас дағдыларының нәтижелері: Қатысушылар бағалау нәтижелерін түсінікті етіп жеткізе алды, топ ішінде ақпаратты бөлісіп, өзара қарым-қатынас орнатты. Жетістік деңгейі: 95% қатысушы өз ойларын анық жеткізе алды, бұл жұмыс барысында тиімді коммуникацияның маңызды екенін көрсетті.

Жоспарлау және ұйымдастыру дағдыларының нәтижелері: Қатысушылар бағалау нәтижелерін пайдалана отырып іс-шараларды жоспарлап, оларды жүйелі түрде ұйымдастыру қабілеттерін көрсетті. Бұл дағды уақытты тиімді басқаруға, іс-шараларды реттілікпен жүргізуге және қолжетімді ресурстарды тиімді пайдалануға мүмкіндік берді. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, қатысушылардың 80%-ы жоспарланған әрекеттерді дұрыс ұйымдастырып, тиімді нәтижелерге қол жеткізді.

Шешім қабылдау дағдыларының нәтижелері: Бағалау нәтижелерін ескере отырып, қатысушылар нақты шешімдер қабылдады және олардың нәтижелеріне әсер ететін факторларды анықтады. Бұл дағды шешім қабылдау процесінде деректерді тиімді пайдалану арқылы әрекеттердің тиімділігін арттыруға мүмкіндік берді. Зерттеу барысында қатысушылардың 75%-ы деректерді негізге ала отырып тиімді шешімдер қабылдағаны байқалды.

Эксперимент нәтижелерін талдау: Эксперимент нәтижелері сандық және сапалық тәсілдер арқылы жан-жақты талданды. Төменде көрсетілген кестеде эксперименттік және бақылау топтарының көрсеткіштері берілген, бұл жоспарлау, ұйымдастыру және шешім қабылдау дағдыларының даму деңгейін салыстырмалы түрде бағалауға мүмкіндік береді. Төмендегі кестеде эксперименттік және бақылау топтарының нәтижелері көрсетілген

Кесте 1 - Бақылау және эксперименттік топ нәтижелері

Дағды	Эксперименттік топ (%)	Бақылау тобы (%)
Аналитикалық ойлау	90	70
Мәселені шешу	92	72
Критикалық ойлау	91	71
Кері байланыс беру	85	65
Қарым-қатынас	95	75
Жоспарлау	88	68
Шешім қабылдау	90	70

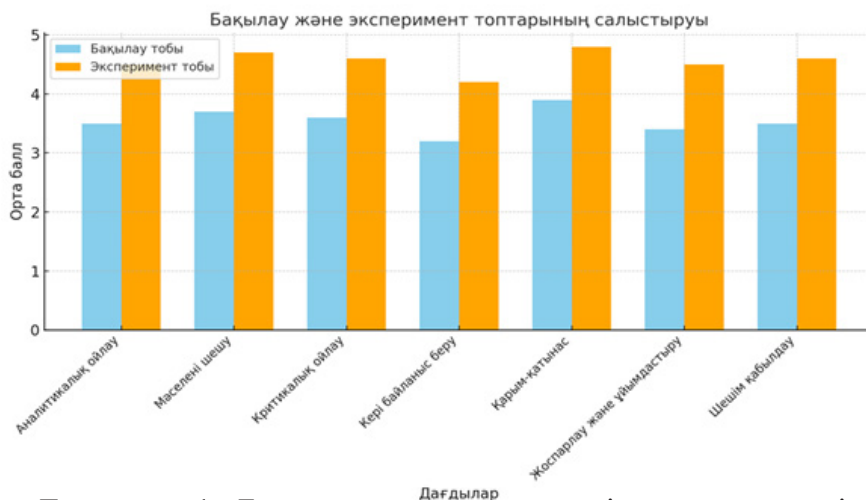

Диаграмма 1 - Бақылау және эксперименттік топ нәтижелері

Эксперимент нәтижелері көрсеткендей, эксперименттік топтың көрсеткіштері бақылау тобымен салыстырғанда жоғары болды. Бұл нәтижелер белгілі бір дағдыларды дамыту үшін қолданылған әдіс-тәсілдердің тиімділігін дәлелдейді. Әсіресе, аналитикалық ойлау, мәселені шешу, және критикалық ойлау дағдылары бойынша эксперименттік топ айтарлықтай жоғары нәтижелер көрсетті.

Талқылау

Эксперименттік топ пен бақылау тобының көрсеткіштерін салыстырған кезде айтарлықтай айырмашылық байқалды. Аналитикалық ойлау бойынша эксперименттік топ орташа 90 балл алған болса, бақылау тобы тек 70 балл көрсетті. Бұл айырмашылық студенттердің деректерді өңдеу, жүйелі талдау жасау және ақпаратты сыни тұрғыдан бағалау қабілетінің артқанын көрсетеді. Мәселені шешу дағдылары бойынша да эксперименттік топ 92 балл жинаған, ал бақылау тобы 72 баллға жеткен. Бұл студенттердің жаңа әдістерді тиімді қолдана отырып, шешім қабылдау процесінде практикалық тапсырмаларды сәтті орындағанын дәлелдейді. Сонымен қатар, критикалық ойлау қабілеті бойынша эксперименттік топ орташа 91 балл көрсеткен, ал бақылау тобы тек 71 балл алған. Мұндай нәтижелер студенттердің ойларын дәлелдей білу, ақпаратты терең талдау және шешімдерін негіздеу дағдыларының жоғары деңгейде қалыптасқанын айқындайды.

Эксперименттік топтың жоғары нәтижелері бірнеше маңызды факторларға байланысты болуы мүмкін. Біріншіден, инновациялық тәсілдерді қолдану – жобалар, кейс-стади, рефлексия сияқты заманауи бағалау әдістері студенттердің аналитикалық, критикалық және проблемаларды шешу қабілеттерін дамытуға ықпал етті. Екіншіден, тәжірибелік жаттығулар студенттерге теориялық білімдерін нақты мысалдар мен практикалық тапсырмалар арқылы қолдануға мүмкіндік берді, бұл олардың кәсіби және оқу дағдыларын нығайтты. Үшіншіден, кері байланыс беру процесі маңызды рөл атқарды: оқытушылар жүйелі түрде студенттердің жұмысына баға беріп, қателіктерін түзетуге және дағдыларын жетілдіруге бағытталған ұсыныстар берді. Осындай кешенді тәсілдер оқу процесінде студенттердің белсенділігін арттырып, олардың кәсіби құзыреттілігін және өздігінен білім алу қабілетін қалыптастыруға оң әсер етті.

Ұсыныстар

Білім беру сапасын арттыру мақсатында бағалау жүйесін жетілдіру және оны тиімді қолдану маңызды бағыттардың бірі болып табылады. Бұл ретте студенттердің дағдыларын кешенді бағалау үшін аралас әдістерді — тест тапсырмаларын, практикалық жұмыстарды, жобалар мен презентацияларды үйлестіре пайдалану қажет. Сонымен қатар, әр студенттің жеке ерекшеліктері мен оқу қарқынын ескере отырып, олардың жеке даму жоспарын құру тиімді нәтиже береді. Оқу процесіне аналитикалық ойлау мен мәселені шешу дағдыларын дамытуға бағытталған арнайы курстар мен модульдерді енгізу болашақ мамандардың кәсіби әлеуетін арттырады.

Эксперимент нәтижелерін талдау мен тәжірибені тарату да маңызды рөл атқарады. Зерттеу қорытындыларын оқытушылар мен студенттер арасында талқылау, тиімді әдістемелер мен стратегияларды оқу бағдарламасына енгізу білім беру сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Эксперимент барысында

алынған нәтижелерді басқа оқу топтарында, факультеттерде және жалпы білім беру ұйымдарында қолдану педагогикалық тәжірибені байытып, оқыту процесінің тиімділігін арттыруға ықпал етеді.

Қорытынды

Бағалау нәтижелерін талдау және оларды тиімді қолдану дағдыларын қалыптастыру – білім беру сапасын арттырудың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, бұл үдеріс студенттердің өз оқу жетістіктерін түсінуіне, оқу әрекетіне саналы түрде қатысуына және білім алуға деген жауапкершілігін арттыруына ықпал етеді. Эксперименттік топтың көрсеткіштері бақылау тобымен салыстырғанда едәуір жоғары болды, бұл оқу процесіне жаңашыл тәсілдерді енгізудің тиімділігін дәлелдейді.

Бағалау нәтижелерін талдау дағдылары студенттерге өз оқу жетістіктері мен әлсіз жақтарын анықтауға, ақпаратты жүйелі түрде сараптауға және оқу барысын өздігінен түзетуге мүмкіндік берді. Бұл олардың аналитикалық және сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамытуға негіз болды. Сонымен қатар, алынған мәліметтерді практикалық тұрғыдан қолдану дағдылары айтарлықтай жақсарды: студенттер жаңа білімді өмірлік жағдайларда қолдануды, мәселені шешу мен шешім қабылдау қабілеттерін жетілдірді. Мұндай дағдылар қазіргі еңбек нарығында аса жоғары сұранысқа ие.

Зерттеу барысында кері байланыстың маңызы да ерекше байқалды. Үздіксіз бағалау, рефлексия және өз әрекетін талдау студенттерге оқу процесін саналы түрде басқаруға көмектесті. Мұғалім мен студент арасындағы тұрақты өзара байланыс оқу мотивациясын арттырып, білім алушылардың жеке дамуына оң әсер етті.

Жалпы алғанда, зерттеу нәтижелері білім беру жүйесіне бірқатар маңызды ұсыныстар ұсынады: бағалау әдістемелерін жетілдіру, студенттердің өзін-өзі бағалау және кері байланыс беру дағдыларын дамыту; жеке оқу стратегияларын қалыптастыру және цифрлық платформалар мен аналитикалық құралдарды белсенді пайдалану. Қорытындылай келе, бағалау нәтижелерін талдау және оларды қолдану дағдыларын дамыту студенттердің жеке оқу траекториясын қалыптастыруға, өздігінен білім алу қабілетін арттыруға және кәсіби тұрғыдан жетілуіне жол ашады. Бұл тәсіл білім беру сапасын жаңа деңгейге көтеріп, студенттердің болашақ табысты дамуының негізін қалайды.

ӘДЕБИЕТ

[1] Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. (2020). Орта білім берудің жаңартылған мазмұны бойынша оқу жетістіктерін критериялды бағалау әдістемесі. Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы. Кіру режимі: https://ust.kz/word/bilim_alysylardyng_

jetistikterin_kriterialdy_bagalay_juiesi-396271.html [Қаралған күні 11.03.2025]

[2] Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. (2018). Оқу жетістіктерін бағалаудың ұлттық стандарттары. Нұр-Сұлтан: ҚР БҒМ баспасы. Кіру режимі: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600013287> [Қаралған күні 11.03.2025]

[3] Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. - New York, NY: David McKay, 2000. - pp. 44–59

[4] Wiggins, G., & McTighe, J. Understanding by design. - Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD), 2008. – pp. 74-78.

[5] Wiliam, D. (2011). Embedded formative assessment. Bloomington, IN: Solution Tree Press. - Access mode: URL: [Date of access: 04.06. 2025].

[6] Heritage, M. Formative assessment: Making it happen in the classroom. - Thousand Oaks, CA: Corwin Press, 2010.

[7] Брукхарт, С. М. Как давать эффективную обратную связь своим ученикам (2-е изд.). - Александрия, ВА: ASCD, 2012

[8] Аяпова, Г. К., & Жұматаева, Г. А. Бағалау жүйесін жетілдіруде оқытудың жана тәсілдерін қолдану. //Білім және ғылым әлемі. – 2021. - 23(4). – б. 45–52.

[9] Білім беруді бағалау стратегиялары. Халықаралық тәжірибе мен отандық үдерістер. - Алматы: «Өрлеу» БАҰО, 2019. – Б. 96-98.

[10] Қасымбекова, М. А., Садықова, А. К., Ахметова, М. К., & Жылтырова, Ж. Т. Жоғары кәсіби білім берудегі құзыреттілікті өлшеу және бағалау мәселесі: практические рекомендации. //Абылай хан атындағы ҚазХҚжәне!ТУ хабаршысы, педагогикалық ғылымдар сериясы. – 2023. – б. 28–42.

REFERENCES

[1] Qazaqstan Respwblıkası Bilim jäne ǵılım mınıstrlıgı. (2020). Orta bilim berwdiñ jañartılǵan mazmunı boyınsha oqw jetistikterin krıterıaldı baǵalaw әdistemesi (Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan. (2020). Methodology of criterion-based assessment of academic achievements according to the updated content of secondary education). Astana: I. Altınсарin atındaǵı Ulttıq bilim akademıyası. Kirw rejimi: https://ust.kz/word/bilim_alysylardyng_jetistikterin_kriterialdy_bagalay_juiesi-396271.html [Qaralǵan küni 11.03.2025] [in Kaz]

[2] Qazaqstan Respwblıkası Bilim jäne ǵılım mınıstrlıgı. (2018). Oqw jetistikterin baǵalawdiñ ulttıq standarttarı. Nur-Sultan: QR BǵM baspası (Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan. (2018). National standards for assessing academic achievements). Kirw rejimi: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600013287> [Qaralǵan küni 11.03.2025] [in Kaz]

[3] Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. - New York, NY: David McKay, 2000. - pp. 44–59

[4] Wiggins, G., & McTighe, J. Understanding by design. - Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD), 2008. – pp. 74-78.

[5] Wiliam, D. (2011). Embedded formative assessment. Bloomington, IN:Solution Tree Press. - Access mode: URL: [Date of access: 04.06. 2025].

[6] Heritage, M. Formative assessment: Making it happen in the classroom. - Thousand Oaks, CA: Corwin Press, 2010.

[7] Brwxxart, S. M. Kak davat éffektivnyu obratnyu svyaz svoim učenikam (How to give effective feedback to your students) (2-e izd.). - Aleksandriya, VA: ASCD, 2012 [in Rus]

[8] Ayapova, G. K., & Jumataeva, G. A. Baғalaw jüyesin jetildirwde oqıtwdıñ jaña täsilderin qoldanw (Using new teaching methods to improve the assessment system). //Bilim jäne ғılım әlemi. – 2021. - 23(4). – b. 45–52. [in Kaz]

[9] Bilim berwdi baғalaw strategiyaları. Xalıqaralıq täjirıbe men otandıq üderister (Educational assessment strategies. International practice and domestic processes). - Almatı: «Örlew» BAUO, 2019. – B. 96-98. [in Kaz]

[10] Qasimbekova, M. A., Sadıqova, A. K., Axmetova, M. K., & Jiltırova, J. T. Joғarı käsibı bilim berwdegi quziretilikti ölşew jäne baғalaw мәselesi: praktičeskıe rekomendacii (The problem of measuring and assessing competence in higher professional education: practical recommendations). //Abılay han atındağı QazXQjäne!TW xabarşısı, pedagogikalıq ғılımdar seriyası. – 2023. – b. 28-42 [in Kaz]

ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ АНАЛИЗА И ПРИМЕНЕНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ ОЦЕНКИ

*Айтжанов А. К.¹, Абильмажинов О.С.²,

Исмаилова Г.М.³

^{*1,2}ҚазНПУ им. Абая, Алматы, Қазақстан

³Alikhan Bokeikhan University Семей, Қазақстан

Аннотация. В данной статье рассматривается проблема анализа результатов оценки учебных достижений учащихся и формирования навыков их эффективного использования. В современной системе образования процесс оценки играет важную роль не только как инструмент определения уровня знаний учащихся, но и как механизм построения индивидуальной траектории развития, повышения учебной мотивации, совершенствования качества образования и развития профессиональной компетентности учителей. Правильный анализ результатов оценки

является основой совершенствования образовательного процесса, так как он позволяет повышать качество обучения и эффективно адаптировать учебные программы.

Анализ результатов оценки — один из ключевых показателей повышения качества учебного процесса. Этот процесс не ограничивается лишь сбором числовых данных и оценок, но также предполагает глубокое педагогическое осмысление полученной информации и её использование для изучения учебных достижений и динамики развития учащихся. В этом контексте важное значение имеет комплексный анализ количественных и качественных данных, а также применение полученной информации при принятии педагогических решений. В статье рассматриваются методы эффективного анализа результатов оценки и практические подходы к их внедрению в образовательный процесс.

В частности, анализируются способы визуализации данных, использование диаграмм и графиков, а также дополнение количественных результатов оценки качественными характеристиками. Такой подход позволяет учителям наглядно видеть траекторию обучения учащихся, сравнительно анализировать их успехи и трудности. Кроме того, полученные результаты могут быть использованы для мониторинга на уровне школы и системной оценки качества образования.

Особое внимание в исследовании уделяется формированию профессиональных навыков будущих педагогов в области анализа и применения результатов оценки. Доказано, что включение в программы подготовки учителей специальных модулей по этой теме, использование рефлексивных подходов и практических упражнений, а также анализ конкретных ситуаций методом кейс-стади дают эффективные результаты. Такой подход обучает будущих педагогов интерпретации данных оценки, планированию обучения на основе результатов и учету индивидуальных особенностей каждого учащегося.

Ключевые слова: оценка, результат, анализ, применение, навык, формирование, успех обучения, метод, мотивация

FORMATION OF SKILLS IN ANALYZING AND APPLYING THE RESULTS OF THE ASSESSMENT.

*Aitzhanov A.K.¹, Abilmazhinov O.S.², Ismailova G.M.³

^{*1,2}Abai Kaznpu, Almaty, Kazakhstan

³Alikhan Bokeikhan University Semey, Kazakhstan

Abstract. This article examines the issue of analyzing students' academic assessment results and developing skills for their effective application. In the modern education system, the assessment process serves not only as a means

of determining students' knowledge levels but also as a tool for constructing individual learning trajectories, enhancing motivation, improving education quality, and developing teachers' professional competence. A well-organized analysis of assessment results forms the foundation for improving the educational process, enabling educators to enhance teaching quality and adapt curricula more effectively.

The analysis of assessment results is one of the key indicators of improving the quality of education. This process involves not merely collecting grades and numerical data, but also providing deep pedagogical interpretation of the obtained information and using it to study students' progress and development dynamics. In this regard, it is essential to conduct a comprehensive analysis of quantitative and qualitative data and to apply the findings when making pedagogical decisions. The article discusses methods of effective assessment analysis and practical ways to integrate them into the learning process.

Special attention is given to data visualization techniques, the use of charts and graphs, and the combination of quantitative results with qualitative descriptions. Such an approach allows teachers to clearly track students' learning trajectories, identify achievements and difficulties, and carry out school-level monitoring to evaluate the overall quality of education.

Keywords: assessment, result, analysis, application, skill, formation, learning success, method, motivation

Мақала түсті / Статья поступила / Received: 05.07.2025.

Жариялауға қабылданды / Принята к публикации / Accepted: 26.03.2026.

Авторлар туралы мәлімет:

Айтжанов Арапбек Казыбекович - Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті докторанты, e-mail: arapbek_86-86@mail.ru

Абильмажинова Орынгуль Слямбековна - PhD аға оқытушысы, Абай атындағы ҚазҰПУ Алматы, Қазақстан, e-mail: oryngul.a72@mail.ru

Исмаилова Гульнара Муратовна - PhD аға оқытушысы доцент, Alikhan Bokeikhan University Семей, Қазақстан, e-mail: gm-1978@mail.ru

Информация об авторах:

Айтжанов Арапбек Казыбекович – докторант Казахского Национального педагогического университета имени Абая, e-mail: arapbek_86-86@mail.ru

Абильмажинова Орынгуль Слямбековна – PhD, старший преподаватель Казахского Национального педагогического университета имени Абая, Алматы, Казахстан, e-mail: oryngul.a72@mail.ru

Исмаилова Гульнара Муратовна – PhD, старший преподаватель, доцент Университета имени Алихана Бокейханова, Семей, Казахстан, e-mail: gm-1978@mail.ru

Information about authors:

Aitzhanov Arapbek Kazybekovich – Doctoral student at Abai Kazakh National Pedagogical University e-mail: arapbek_86-86@mail.ru

Abilmazhinova Oryngul Slyambekovna – PhD, Senior Lecturer at Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, e-mail: oryngul.a72@mail.ru

Ismailova Gulnara Muratovna – PhD, Senior Lecturer, Associate Professor at Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan, e-mail: gm-1978@mail.ru